

**ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅԱՆ ԲԱՑԱՀԱՅՏՄԱՆ ՆՊԱՏԱԿՈՎ
ԻՐԱԿԱՆԱՑՎՈՂ ՕՊԵՐԱՏԻՎ-ՀԵՏԱԽՈՒԶԱԿԱՆ
ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ
ԽՆԴԻՐԸ ՀՀ ՔՐԵԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ**

ԿԱՐԵՆ ԱՄԻՐՅԱՆ
Երևանի պետական համալսարան

Հոդվածի նպատակն է վերլուծել հանցագործության բացահայտման նպատակով իրականացվող օպերատիվ-հետախուզական գործունեության արդյունքների օգտագործման խնդիրը ՀՀ քրեական դատավարությունում: Օրենսդրական կարգավորումներն այնպիսին են, որ հաճախ ինչպես քննչական մարմինների ու դատախազության, այնպես էլ դատարանի կողմից տարբեր կերպ են մեկնաբանվում: Խոսքը ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 96-րդ հոդվածի 3-րդ մասի և «Օպերատիվ-հետախուզական գործունեության մասին» օրենքի 4-րդ հոդվածի միջև առկա որոշակի հակասության մասին է: Այսինքն՝ հոդվածում նպատակ է դրվել ներկայացնելու այնպիսի խնդիր, որն առաջացել է կամ կարող է առաջանալ իրավակիրառ պրակտիկայում: Այս առումով թեման նաև արդիական է, քանի որ շարադրվող մոտեցումները կարող են հետաքրքրություն ներկայացնել ինչպես ուսանողների, այնպես էլ փաստաբանների, իրավապահ մարմինների աշխատակիցների և դատավորների շրջանում:

Բանալի բառեր – *օպերատիվ-հետախուզական միջոցառում, ապացույցի թույլատրելիություն, անթույլատրելի ապացույց, հանցագործության բացահայտում*

Ներածություն

Հոդվածում քննարկման առարկա է դարձել այն հարցը, թե արդյոք ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 96-րդ հոդվածի 3-րդ մասով սահմանված արտավարությամբ թույլատրելի փաստաթղթերը բոլոր դեպքերում կարող են օգտագործվել հանցագործության բացահայտման համար:

Կարեն Ամիրյան – իրավագիտության թեկնածու, ԵՊՀ պետության և իրավունքի տեսության ու պատմության ամբիոնի դոցենտ, ՀՀ վերաքննիչ հակակոռուպցիոն դատարանի դատավոր **Карен Амირян** – кандидат юридических наук, доцент кафедры теории и истории государства и права ЕГУ, судья Апелляционного антикоррупционного суда РА
Karen Amiryan – Candidate of Legal Sciences, Associate Professor at YSU Chair of Theory and History of State and Law, Judge of the Appellate Anti-Corruption Court of the RA
Էլ. փոստ՝ amiryankaren@gmail.com ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2929-7429>

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Ստացվել է՝ 18.02.2026
Գրախոսվել է՝ 28.04.2026
Հաստատվել է՝ 02.06.2026
© The Author(s) 2026

Սույն աշխատանքի նպատակն է պարզաբանել ներկայացված հարցը և այդ ճանապարհով որոշակի լուծումներ առաջարկել՝ նպաստելու միասնական իրավակիրառ պրակտիկայի ձևավորմանը:

Հետազոտական մաս

«Օպերատիվ-հետախուզական գործունեության մասին» օրենքի¹ 4-րդ հոդվածը թվարկում է օպերատիվ-հետախուզական գործունեության նպատակները, որոնց շարքում, ի թիվս այլնի, նշված է նաև հանցագործությունների կանխումը: Այսպես, այդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետում նշված է, որ օպերատիվ-հետախուզական գործունեության նպատակներն են հանցագործությունների հայտնաբերումը, բացահայտումը, կանխումը և խափանումը: Հանցագործության բացահայտումը որպես օպերատիվ-հետախուզական գործունեության նպատակ, նշված է 4-րդ հոդվածի այդ մասի այլ կետերում ևս:

Միաժամանակ, արդեն ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 96-րդ հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն², քրեական վարույթի շրջանակներից դուրս իրականացված օպերատիվ-հետախուզական գործունեության արդյունքով դատարանի թույլտվությամբ ստացված տեսագրությունները, տեսաձայնագրությունները, ձայնագրությունները և այլ օբյեկտիվ փաստաթղթերը կարող են ճանաչվել արտավարությամբ փաստաթուղթ և կցվել վարույթի նյութերին միայն այն դեպքում, երբ համապատասխան միջոցառումն իրականացվել է ենթադրյալ հանցագործությունը կանխելու, խափանելու կամ ենթադրյալ հանցանք կատարած անձին հանցանքի կատարման պահին կամ դրանից անմիջապես հետո բացահայտելու նպատակով:

Քրեադատավարական այս կարգավորումը, փոխկապակցված լինելով «Օպերատիվ-հետախուզական գործունեության մասին» օրենքի վերոնշյալ դրույթի հետ, նպատակ է հետապնդում հստակ սահմանել, թե քրեական վարույթից դուրս, սակայն դատարանի թույլտվությամբ իրականացված օպերատիվ-հետախուզական գործունեության արդյունքներն ինչ ծավալով և որ դեպքերում կարող են մուտք գործել քրեական վարույթ: Այսինքն՝ օրենսդրությունը սահմանում է այն պայմանները, որոնց դեպքում միայն քրեական վարույթի շրջանակներից դուրս իրականացված օպերատիվ-հետախուզական գործունեության արդյունքով և դատարանի թույլտվությամբ ստացված տեսագրությունները, տեսաձայնագրությունները, ձայնագրությունները և այլ օբյեկտիվ փաստաթղթերը՝ որպես արտավարությամբ փաստաթղթեր, կարող են օգտագործվել քրեական վարույթում: Դրանցից է նաև այն պայմանը, որ օպերատիվ-հետախուզական գործունեության իրականացումը պետք է հետապնդած լինի

¹ Տե՛ս «Օպերատիվ-հետախուզական գործունեության մասին» ՀՀ օրենքը՝ ընդունված 2007 թ. հոկտեմբերի 22-ին:

² Տե՛ս ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգիրքը՝ ընդունված 2021 թվականի հունիսի 30-ին:

հետևյալ նպատակներից մեկը՝ կանխել, խափանել ենթադրյալ հանցագործությունը կամ ենթադրյալ հանցանք կատարած անձին հանցանքի կատարման պահին կամ դրանից անմիջապես հետո բացահայտել:

Այստեղ առաջացող հիմնական հարցադրումն այն է, թե արդյոք ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 96-րդ հոդվածի 3-րդ մասով սահմանված արտավարության թույլատրելի փաստաթղթերը կարող են օգտագործվել հանցագործության բացահայտման համար:

Խնդիրն այն է, որ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի և «Օպերատիվ-հետախուզական գործունեության մասին» օրենքի 4-րդ հոդվածի միջև առկա է հակասություն: Այսպես, հանցագործության բացահայտման տեսանկյունից «Օպերատիվ-հետախուզական գործունեության մասին» օրենքի 4-րդ հոդվածում որպես նպատակ նշված է հենց հանցագործության բացահայտումը, մինչդեռ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 96-րդ հոդվածի 3-րդ մասը որպես նպատակ նշում է ոչ թե հանցագործության բացահայտումը, այլ ենթադրյալ հանցանք կատարած անձին հանցանքի կատարման պահին կամ դրանից անմիջապես հետո բացահայտելը: Քրեադատավարական նշյալ կարգավորումն ակնհայտորեն ավելի նեղ շրջանակ է ներառում, քան «Օպերատիվ-հետախուզական գործունեության մասին» օրենքով նախատեսված նպատակը, ինչն իրավակիրառ պրակտիկայում կարող է տարամեկնաբանման խնդիրներ առաջացնել:

Այս հարցի վերաբերյալ մեր մոտեցումն այն է, որ կիրառման է ենթակա ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքով նախատեսված կարգավորումը, որի պարագայում քրեական վարույթի շրջանակներից դուրս իրականացված օպերատիվ-հետախուզական գործունեության արդյունքով դատարանի թույլտվությամբ ստացված տեսագրությունները, տեսաձայնագրությունները, ձայնագրությունները և այլ օբյեկտիվ փաստաթղթերը կարող են ճանաչվել արտավարության փաստաթուղթ և կցվել վարույթի նյութերին միայն այն դեպքում, երբ համապատասխան միջոցառումն իրականացվել է ենթադրյալ հանցանք կատարած անձին հանցանքի կատարման պահին կամ դրանից անմիջապես հետո բացահայտելու նպատակով: Այսինքն՝ հանցագործության բացահայտման նշյալ երկու իրավիճակներից բացի, մյուս բոլոր դեպքերում, երբ օպերատիվ-հետախուզական նշյալ գործունեության արդյունքում տեղի է ունենում հանցագործության բացահայտում, ապա դրա արդյունքում ստացված փաստաթղթերը չեն կարող ճանաչվել արտավարության, կցվել վարույթի նյութերին և որպես հետևանք չեն կարող դրվել անձին առաջադրված մեղադրանքի հաստատման հիմքում:

Նման մեկնաբանությունը նախ բխում է «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի³ 40-րդ հոդվածի 1-ին մասի 3-րդ կետից՝ որպես իրավական

³ Տե՛ս «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» ՀՀ օրենքը՝ ընդունված 2018 թ. մարտի 21-ին:

կոլիզիայի հաղթահարման կիրառելի դրույթ, ըստ որի՝ նորմատիվ իրավական ակտերի նորմերի միջև կոլիզիաների դեպքում ըստ հերթականության կիրառվում են հետևյալ կանոնները, ընդ որում, յուրաքանչյուր հաջորդ կանոնը կիրառվում է, եթե կիրառելի չէ նախորդ կանոնը՝ . . . **ավելի ուշ ուժի մեջ մտած նորմատիվ իրավական ակտի նորմերը:** ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի նշյալ դրույթն ավելի ուշ է ընդունվել և մտել ուժի մեջ, քան «Օպերատիվ-հետախուզական գործունեության մասին» օրենքի քննարկվող կարգավորումը, հետևաբար կիրառման է ենթակա ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 96-րդ հոդվածի 3-րդ մասը:

Երկրորդ՝ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 1-ին հոդվածի համաձայն՝ Հայաստանի Հանրապետության տարածքում քրեական վարույթը կարգավորվում է Սահմանադրությամբ, Հայաստանի Հանրապետության միջազգային պայմանագրերով, «Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» սահմանադրական օրենքով և սույն օրենսգրքով:

Քրեական վարույթի շրջանակներից դուրս իրականացված օպերատիվ-հետախուզական գործունեության արդյունքով դատարանի թույլտվությամբ ստացված տեսագրությունները, տեսաձայնագրությունները, ձայնագրությունները և այլ օբյեկտիվ փաստաթղթերը արտավարությային փաստաթուղթ ճանաչելու, վարույթի նյութերին կցելու հետ կապված հարաբերությունները կարգավորվում են միայն ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքով, այդ թվում՝ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 96-րդ հոդվածի 3-րդ մասով, հետևաբար այն ներառվում է հենց ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի և ոչ թե «Օպերատիվ-հետախուզական գործունեության մասին» օրենքի կարգավորման առարկայի մեջ, ուստի այս հիմնավորմամբ ևս պետք է կիրառման ենթակա լինի ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգիրքը և դրա 96-րդ հոդվածի 3-րդ մասով նախատեսված՝ հանցագործության բացահայտման նպատակի համար սահմանված նեղ շրջանակը:

Եզրակացություն

Հոդվածում կատարված վերլուծության արդյունքում եզրահանգել ենք, որ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 96-րդ հոդվածի 3-րդ մասով սահմանված կարգավորումն ավելի նեղ շրջանակ է ներառում, քան «Օպերատիվ-հետախուզական գործունեության մասին» օրենքով նախատեսված նպատակը, ինչն իրավակիրառ պրակտիկայում կարող է տարամեկնաբանման խնդիրներ առաջացնել, իսկ այդ հարցի շուրջ մեր մոտեցումն այն է, որ կիրառման է ենթակա ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքով նախատեսված կարգավորումը:

КАРЕН АМИРЯН – Проблема использования результатов оперативно-разведывательной деятельности, проводимой в целях выявления преступлений в уголовном процессе РА. – Цель статьи – анализ вопроса использования результатов оперативно-следственных мероприятий, проводимых с целью раскрытия преступления, в уголовном судопроизводстве Республики Армения. Законодательные нормы таковы, что часто как следственные органы и прокуратура, так и суд интерпретируют их по-разному. Речь идёт о некотором противоречии между частью 3 статьи 96 Уголовно-процессуального кодекса Республики Армения и статьей 4 Закона «Об оперативно-следственной деятельности».

Иными словами, цель статьи — представить проблему, которая возникла или может возникнуть в юридической практике. В этом отношении статья также актуальна, поскольку представленные подходы могут представлять интерес для студентов, юристов, сотрудников правоохранительных органов и судей.

Ключевые слова: *оперативно-розыскное мероприятие, допустимость доказательств, недопустимые доказательства, раскрытие преступления*

KAREN AMIRYAN – The Problem of Using the Results of Operational-Intelligent Activities Carried Out for the Purpose of Detecting Crime in the Criminal Judiciary of the RA. – The purpose of the article is to analyze the issue of using the results of operational-investigative activities carried out for the purpose of revealing a crime in the criminal proceedings of the Republic of Armenia. The legal norms are such that often both the investigating authorities and the prosecutor's office, as well as the court interpret them in different ways. This refers to a certain contradiction between Part 3 of Article 96 of the Criminal Procedure Code of the Republic of Armenia and Article 4 of the Law “On Operative-Investigative Activities”. In other words, the article aims to present a problem that has arisen or may arise in legal practice. In this regard, the article is also relevant, since the approaches presented may be of interest to students, lawyers, law enforcement officers, and judges.

Key words: *operational search activity, admissibility of evidence, inadmissible evidence, detection of a crime*

Գրականության ցանկ / References

- ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգիրք՝ ընդունված 2021 թվականի հունիսի 30-ին (HH greakan datavarutyanyan orensgrirk, yndunvats 2021 tvakan hunsisi 30-in):
- «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» ՀՀ օրենք՝ ընդունված 2018 թ. մարտի 21-ին (Normativ-iravakan akteri masin hh orenq yndunvats 2018t. marti 21-in):
- «Օպերատիվ-հետախուզական գործունեության մասին» ՀՀ օրենք՝ ընդունված 2007 թ. հոկտեմբերի 22-ին («Operativ-hetakhuzakan gortzuneutyanyan masin» HH orenk yndunvats 2007.t hoktemberi 22-in):